

ВЪЗКРЕСЕНИЕТО НА ДРАГОТИНИЯ МИНЕЙ

Рецензия за книгата на Искра Христова-Шомова „Драготин миней.
Български ръкопис от началото на XII век“¹

Венета Савова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Изданието на *Драготиния миней*² е дълго чакано от изследователите на българската старина. За първи път узнахме за съществуването на този тъй ранен химнографски паметник (палимпсестната част на ръкопис НБКМ 880) през 2009 г., когато авторката на книгата проф. дфн Искра Христова-Шомова представи своя първи доклад за ръкописа на традиционните Кирило-Методиеви четения. Още тогава интересът на научната област беше привлечен, тъй като появата на неизвестен ранен старобългарски ръкопис е истинско събитие, а за откривателя му – щастлива и мечтана находка. Радостта и ентузиазмът на палеослависта обаче нерядко са съпроводени с неизбежни препятствия и ограничения в изследването. Авторката представя своя дълъг път (цели девет години) до отпечатването на представителната и много красива книга в края на лятото на 2018 г. от УИ „Св. Климент Охридски“³. Монографията е петата книга от Библиотека *Охридски извори*. Първоначалното разчитане на тези 48 пергаментни листа с полуизтрит кирилски текст започва с големи трудности благодарение на ултравиолетовата лампа, предоставена от ЦСВП „Иван Дуйчев“, в първа читалня на НБКМ „Св. св. Кирил и Методий“, където поради липса на тъмна стая се е налагало изследователката да се покрива с голям шал. Истинска промяна в този първоначален изследователски процес настъпва през октомври 2011 г., когато проф. Хайнц Миклас с екип и сложна техника за заснемане на палимпсести подготвят специализирани снимки на *Драготиния миней*. След този обрат, който изследователката нарича „чудо“, работата по разчитането и последвалото нареждане на текста на минея по листове продължава с

---

¹ Iskra Hristova-Shomova, *Dragotin miney. Balgarski rakopis ot nachaloto na XII v.*, Biblioteka Ohridski izvori, UI „Sv. Kliment Ohridski“, s. 752. [Искра Христова-Шомова, *Драготин миней*. Български ръкопис от началото на XII в., Библиотека Охридски извори, УИ „Св. Климент Охридски“, с. 752.]

² Името *Драготин миней* е по примера на името *Драготин апостол*, дадено от Искра Христова-Шомова и Петко Петков заради бележката на л. 153а от книжовника Драгота в ръкопис НБКМ 880, чиято палимпсестна част представява въпросният миней.

³ Изданието е реализирано с финансовата подкрепа на Фонд „Научни изследвания“ при Софийския университет „Св. Климент Охридски“, договор № 80-10-61/19.04.2018.

по-голяма лекота, но и с усърдие да бъде разчетена всяка буква и да бъдат избегнати възможни грешки чрез многократни проверявания на всяка страница.

Днес имаме на разположение не само едно отлично издание и описание на този старобългарски миней, но и цялостно изследване на паметника от всички възможни гледни точки.

Описанието на *Драготиния миней* включва прецизно подреждане на палимпсестните страници заедно с техните съответствия в листовете на *Драготиния апостол*; представяне на макро- и микросъстава на минея с отчитане на уникалните песнопения в него и определяне на сборника като минейно-триоден; анализиране в детайли на графичното оформление и украсата на ръкописа с многобройни малки снимки, които служат за нагледна илюстрация. Съществена част от изследването на *Драготиния миней* е подробният правописен и езиков коментар, след който изследователката е обобщила своите наблюдения и е представила тезата си за времето и мястото на написване на старобългарския кодекс. Вероятното време на написване е уточнено в рамките на първите десетилетия на XII в., а локализацията му – в Охрид и околностите на града.

Изданието на паметника представя в максимална пълнота не само текста на самия *Драготин миней*, но и откритите гръцки съответствия, и успоредни текстове на песнопенията от славянски ръкописи (миней и триоди), в които те се откриват. Този избор за експониране на текстовия материал е в изключителна полза за читателите, но същевременно трябва да си дадем сметка колко усърдие и внимание са вложени при подготовката на изследването и при неговото превръщане в книга.

От особен интерес за изследователите на старобългарската химнографска традиция са самостоятелните наблюдения над последованията в кодекса. Това са: *Служба за св. Власий*, *Служба за св. Теодор Тирон*, *Служба за св. 40 мъченици*, *Служба за св. Благовещение*, *Служба за св. Георги*, *Служба за св. Възнесение*, *Служба за св. Ахил Лариски*, *Служба за Рождество на св. Йоан Кръстител*, *Служба за ап. Петър и Павел* и *Служба за св. Козма и Дамян*. Всеки от анализите включва коментар на песнопенията в службите в съпоставка с привлечените успоредни текстове от славянски ръкописи и таблица, илюстрираща нагледно състава на съответното последование.

Безспорен принос на книгата са прецизно изготвените два речника и двата инципитариума към изданието на паметника. Като приложение са включени две публикации, отнасящи се до реализирането на заснемането на палимпсестната част на ръкопис НБКМ 880 и материалното изследване на самия палимпсестен слой.

Научен редактор на книгата е проф. Хайнц Миклас, а редактор на гръцките текстове в нея – д-р Иван Петров.

Както във всяка своя книга в богатата си колекция от монографии, така и в тази проф. Искра Христова-Шомова е оставила посвещение. Това стойностно издание на *Драготиния миней* е посветено на проф. Иван Добрев и вярвам, че е най-добрият дар за 80-годишния юбилей на обичания ни учител.

Новоизлязлата старобългаристична монография отваря нови възможности за изследване пред медиевистите, но същевременно и дава добър пример за търпеливо, всеотдайно и цялостно проучване на старобългарски ръкопис.